

УДК 821.161.2-1.09Франко І.

Наталя Розінкевич

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІВАН ФРАНКО І МАНДРІВНА ЛІТЕРАТУРА

У статті розглядаються малодосліджені грані зацікавлень І. Франка мандрями: процесом, жанром і мотивом. На тлі літературних здобутків аналіз уможливорює репрезентацію особистості письменника як палкого прихильника туристичного й краєзнавчого руху, організатора діяльності відповідних товариств, тобто людини, яка вносить у літературний процес чималу частину особистого досвіду. В текстах простежується прошарок геополітичних міркувань, зокрема щодо польсько-українських взаємин, а також стосунків з Австро-Угорщиною, Росією, Туреччиною тощо.

Ключові слова: туристична література, поетичні подорожі, описи подорожей.

Rozinkewycz Natalya. Iwan Franko i podróże. W artykule omówiono niezbadane aspekty zainteresowań I. Franki podróżą: procesem, gatunkiem i motywem. Na tle dokonań literackich, analiza umożliwia przedstawienie osoby pisarza jako gorliwego zwolennika ruchu krajoznawczego i turystycznego, organizatora działalności odpowiednich towarzystw, czyli autora, wnoszącego do procesu literackiego znaczną część osobistych doświadczeń. W tekstach dostrzegalna jest warstwa rozważań geopolitycznych, w tym — stosunków polsko-ukraińskich i zaszłości z Austro-Węgrami, Rosją, Turcją i in.

Słowa kluczowe: literatura turystyczna, podróże poetyckie, opisy podróży.

Rozinkevych Natalya. Ivan Franko and travel. The article discusses the unexplored aspects of interest Franko trip: the process genre and theme. Against the background of the achievements of literary analysis makes it possible to present the person of the writer as a zealous supporter of touring traffic and tourism, the organizer of the relevant business associations, which the author, claimant to the literary process a large part of personal experience. In the texts visible layer is geopolitical considerations, including — Polish-Ukrainian relations and the legacy of the Austro-Hungary, Russia, Turkey and others.

Keywords: literature, tourist travel poetic descriptions of travel.

Актуальність теми. Творча спадщина І. Я. Франка є різноманітною і досить багатогранною. Не одне покоління науковців досліджувало літературно-художню, публіцистичну, наукову, громадську діяльність митця. І. Я. Франко є автором близько п'яти тисяч творів, а тому досліджувати їх можна з різних поглядів будь-якої літературознавчої проблематики.

Постановка проблеми. У цій статті ми намагатимемося висвітлити малодосліджені грані творчої спадщини письменника. Нас цікавлять позиції, які засвідчують широкий діапазон захоплень ученого: Франко-мандрівник, Франко — автор поетичних подорожей, Франко — дослідник-критик «туристичної літератури», Франко — дослідник трансформації мотиву подорожі у світовому письменстві і Франко — письменник, який користувався даним мотивом у своїй творчості. Це дослідження наблизить нас до можливості осмислення того, як розвивалась мандрівна література та її дослідження в рамках історичного періоду кінця ХІХ — початку ХХ століття, а надалі дасть можливість порівняти цей процес із сучасним станом першої третини ХХІ століття.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження того, що пов'язує І. Франка з процесом мандрівництва і мандрівною літературою.

Аналіз досліджень і публікацій. У поле зору професійних дослідників і локальних краєзнавців П. Арсенича, І. Білинкевича, Б. Гавриліва, В. Грабовецького, М. Дзурака, А. Дольницького, В. Дорошенка, О. Дутчак, Р. Ковалюка, І. Крип'якевича, Я. Луцького, М. Морозова, В. Скоморовського А. Халімончука та інших потрапила етнографічна діяльність І. Я. Франка; туристичний аспект його діяльності — «І. Франко-мандрівник» — висвітлено у праці Я. Луцького та Д. Лукіяновича; подібна згадка «основник української туристики» є у нарисі-спогаді сина поета Петра Франка «Іван Франко зблизька (п'ять портретів)», яка вийшла у Львові 1937 року; «Франко мріяв про ровер та політичну самостійність України», — пише франкознавець і блогер науково-просвітницького інтернет-проекту ФРАНКО: НАЖИВО/FRANKO: LIVE Б. Тихолоз; додамо, що два куплети з поезії Івана Франка «В дорогу!» («Сонце по небі колує...») лежать в основі гімну національної скаутської організації України «Пласт», музику до якого написав Я. Ярославенко¹.

Виклад основного матеріалу. Дослідники констатують той факт, що І. Франко був одним із тих, хто започаткував в Україні дослідження її туристичного потенціалу^{2,3}. В таких дослідженнях згадується праця І. Франка з туристичної проблематики «Прогулянки в наші гори». Цієї праці немає у зібранні творів в 50-ти томах І. Франка. Можливо, дослідники плутають її з книгою чеського етнографа «Мандрівки і прогулянки по Галицькій землі» Запа Карела Франтішека Владислава⁴, про яку І. Франко згадує у своїй роботі «Економічні наслідки заселення панщини»⁵. Ми скористалися інформаційною послугою Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського «Запитай бібліотекаря», щоб уточнити це припущення. Відповідь була такою: «Видання, яке Вас цікавить, немає у фондах НБУВ». Отож, робимо припущення, якщо такої праці немає у найбільшій бібліотеці України, то, значить, у численних наукових статтях дослідників побутує фактична помилка⁶.

¹ Ярослав Дмитрович Ярославенко (Вінцковський) (1880–1958) — український композитор і диригент, за фахом інженер шляхів. Він був учителем у школі вправ спортивного товариства «Сокіл», що виникло в Галичині в 1894 р., де навчав дітей спортивних ігор. Серед його учнів у цій школі в 1900 р. були діти І. Франка — Тарас, Петро та Андрій. Ярославенко написав музику для гімну національної скаутської організації України «Пласт», яка була заснована 1911 р. Перший куплет та приспів пластового гімну «Цвіт України і краса» написані доктором О. Тисовським, а інші два запозичені з поезії Івана Франка «В дорогу!» («Сонце по небі колує...»). У 1923 р. він написав музику до колишнього спортивного гімну закарпатських пластунів «Гей, пластуни! Гей, юнаки!» на слова С. Черкасенка.

² Лозинський Р., Шивала Ю. Історичні аспекти розвитку географії туризму / Р. Лозинський, Ю. Шивала // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. — 2012. — Вип. 29. — Частина 2. — С. 120–126.

³ Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. Туристичне краєзнавство : Навч. посібник / за ред. Ф.Д. Заставного / В.Л. Петранівський, М.Й. Рутинський. — К. : Знання, 2006. — 580 с.

⁴ Зап Карел Франтішек Владислав (1812–1871) — чеський прогресивний письменник, перекладач і етнограф. Багато зробив для справи єднання слов'янських народів та розвитку українсько-чеських зв'язків. Деякий час жив у Галичині.

⁵ Франко І.Я. Економічні наслідки заселення панщини / І. Я. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. — К.: Наукова думка, 1986 р. — Т. 47. — С. 89–92.

⁶ Див., напр., Абрамов В. В. Історія туризму: підручник / В.В. Абрамов, М.В. Тонкошкур. — Харків : Харківська національна академія міського господарства, 2010. — С. 62 та Петранівський В. Л. Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: Навч. посібник / за ред. Ф.Д. Заставного / В. Л. Петранівський, М.Й. Рутинський. — К.: Знання, 2006. — С. 28.

Ю. Полежаєв, вивчаючи особливості історичного етапу розвитку української тревел-журналістики середини ХІХ — початку ХХ століття, вказує на постать І. Франка як одного з провідних представників просвітницького етапу тревел-журналістики. «І. Франко збагнув велике науково-пізнавальне й патріотично-виховне значення подорожей. У 1883 р. І. Франко організував «Кружок етнографічно-статистичний для студювання життя і світогляду народу», згодом «Кружок для устроювання мандрівок по наших краю». Результатом його постійних мандрівок стали численні публікації фольклорних та етнографічних матеріалів» [4, с. 108]: «Етнографічна виставка в Тернополі», «Етнографічна експедиція на Бойківщину», «Із наукових екскурсій по краю», «Українсько-руська студентська вандрівка літом 1884 р.»

Франко протягом п'яти років (1883–1888 рр.) був співорганізатором шести мандрівок студентської молоді Галичиною й Українськими Карпатами.

Я. Луцький висловлює подібну думку: «І. Франко заклав теоретичне підґрунтя висунутої членами “Руської трійці” ідеї необхідності краєзнавства для освіти й виховання народу. Своєю активною науково-краєзнавчою й організаційно-мандрівницькою діяльністю він помітно стимулював розвиток туризму й краєзнавства в Галичині й використовував їх в освіті й вихованні української молоді» [3]. Дослідник наводить приклад однієї з таких мандрівок: «Подорож почалася 27 липня 1884 р. Загальна протяжність цього маршруту становила біля 400 км, із них пішки — 137 км і 30 км сплавом на плотах. Мандрівка зібрала досить велику кількість учасників. Це був один із найбільш масових походів на теренах Галичини в кінці ХІХ ст. Під час цієї подорожі учасники проводили активну культурно-просвітницьку роботу» [3]. Така діяльність була вдалим маркетинговим ходом І. Франка, тому що вона, зокрема, сприяла й економічному розвитку Галичини, рідному краю.

Враження від цієї подорожі І. Франко оформив у віршову хроніку під назвою «Українсько-руська студентська вандрівка літом 1884 р.»¹, вміщеної у збірці «Давне й нове». Ця поетична подорож, своєрідна програма, документ, є віршованим описом маршруту і складається зі вступного слова і декількох поезій («В дорогу!», «Мандрівнича хронічка»). І. Франко, як знавець рідного краю, розуміє, що краєзнавчий матеріал потрібно аналізувати і систематизувати: «Як програму тої мандрівки я уложив віршовану, а рїорї зложену хронїку, попереджену поетичним покликком»²: «Шумно криштальні хвилі / Стрий, і Черемош, і Прут / Почерез звори і скелі / В вічній мандрівці несуть («В дорогу!»)», «Погода в мандрівці — великая річ! / Як гори покриються млами, / Нічого не видно. Та жаль, що її ж / Не мож було взять до програми («Мандрівнича хронічка. Вступні уваги»», «Прекрасна околиця вдовж і виширінь! / Гадюкою Стрий там хлюпоче. / Тут Розгірче, Сколе і дід Зелемїнь. / Гуляй, куди серце захоче! (Дня 31 липня. Околиці Корчина)».

О. Юферева, розглядаючи особливості внутрішньої організації структурно-змістовних частин поетичних подорожей цього історичного періоду, аналізує

¹ Франко І.Я. Українсько-руська студентська вандрівка літом 1884 р. / І. Я. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. — К.: Наукова думка, 1976 р. — Т. 3. — С. 250–262.

² Там само. — С. 250.

хроніку і листи як жанрові форми подорожі. У формі хроніки, уточнює дослідниця, проявляється межовість фрагментарності, на перший план висувається структурування матеріалу, ослаблення суб'єктивності зображення, посилення умовності позиції оповідача [7].

Щодо творчості І. Франка дослідниця зазначає, що «стійкість епічних складових, орієнтація на жанри хроніки, вироблення засобів поетичної оповіді, використання рольових суб'єктивних форм у творах І. Франка («По селах», «Мандрівничка хронічка») уможливило розкриття ідейних, емоційних особливостей національного ладу буття» [6, с. 50].

Культурно-просвітницький розвиток Галичини спокусив науковця-дослідника до подорожі краєм, що в результаті — *post factum* — спонукало його до написання мандрівних творів — поетичних подорожей.

Жанр подорожі у формі листа був зручним для «формулювання і демонстрації різних філософських, ідеологічних, світоглядних поглядів, що не затуляє істотних і впізнаваних ознак жанру» [8, с. 121], тому письменник активно ним користується для реалізації цієї мети («До Бразилії», «Лист до Стефанії», «Лист із Бразилії»).

Щоб переконатися в тому, чи був мотив подорожі предметом зацікавлення І. Франка, потрібно звернутися до його літературознавчої праці «Студії на полі Карпаторуського письменства XVII–XVIII вв. Піп Іван, половець Іван Смера і відкриття Тибету» [11].

Звертаючись «до історії духового розвою, вірувань, світогляду і духових течій нашого народу», І. Франко вказує на мету своєї розвідки: «Надіюсь ... подати причинки ... історії нашого письменства» [11, с. 371]. Дослідник розуміє, що вихідним моментом кожного дослідження є правильно обраний метод, тому обирає «порівняне історико-літературне трактування». «Пристрасть до подорожей, бажання пізнавати чужі краї і народи — таке давнє, як цивілізація, і навіть, можна сказати, було одним із головних джерел цивілізації» [11, с. 371], — зазначає автор. Справді, до XIX століття подорожі були одним із основних джерел інформації про країни і ширше — про Землю, хоча люди подорожували завжди, незалежно від цілей. І. Франко як соціолог уточнює: «Тільки знайомлячися з іншими людьми, чоловік збагачує засіб своїх відомостей, учиться користуватися чужими досвідами, почуває бажання вийти з утертої рутини традиційного життя, поступає наперед» [11, с. 371], — говорячи таким чином про людський прогрес (в термінології автора — поступ). Докладніше цей процес автор дослідив у статті «Що таке поступ?»¹.

І. Франко мандрівну літературу називав «туристичною літературою». На таку назву натрапляємо в рекомендаційному листі до нарису (заміток, записок — за означенням І. Франка) А. Камінського² «З подорожі по Європі», який був надрукований у «Літературно-науковому віснику» в 1901 році [1].

Говорячи про творчу манеру мандрівника А. Камінського, дослідник відзначає його оригінальність і епатажність, уміння передавати особистий досвід у вправній оповіді: «наш турист не нудить, а се вже добре», «свіжість ума та обсервації

¹ Франко І.Я. Що таке поступ? / І.Я. Франко // Зібрання творів у 50-и томах. — К.: Наукова думка, 1986. — Т. 45. — С. 300–349.

² Камінський Андрій Варфоломійович (псевд. Підеша та ін.; 1873–1957) — український письменник і публіцист.

...видно в отсих його замітках», «сей біжить вифиркуючи, мов молодий жеребець, ганяє по полях і нетрах, приськає піною парадоксів і кульгавих порівнань (прошу полюбуватися його зіставленем: Драгоманов, Ніцше і Шеллі! Пок. Михайло Петрович готов перевернутися в гробі!), але думає, не любить шаблону, волишь випалити дурницю, коли тільки вона його власна (прим, поставити на одній дошці Атени і Запорозьку Січ!), ніж повторяти те, що мололи і перемололи иньші», «Сперечатись з ним... ми вважаємо невідповідним», «Для нас важно те, що у автора записок є очи, є мозок не затуманений шабльоном, та є й шире чуте, що не стратило зв'язку з рідним народом і з усіми покривдженими та поневоленими, — а се одинокий вірний компас у мандрівці життя» [10, с. 113–114]. Подорож дала А. Камінському максимум можливостей для вироблення індивідуального стилю. Він заявив про себе як цікавий оповідач.

Погоджуємося із думками дослідника, тому що актуально на сьогодні у ХХІ столітті звучать думки у праці А. Камінського, які свідчать про його незаангажованість: «Коли історики хочуть пояснити упадок України і Польщі, тобто утрату незалежності, то придумують способи досить дивні; внутрішні незгоди, брак патріотизму, розпусту, зраду, підкупство і т. д.»; «Могучий зріст Москви при дуже значній силі Польщі, Туреччини і Татар... — ось і упадок України. Сила Москви і могучий зріст Прусії і Австрії — упадок Польщі» [10, с. 115–116].

М. Федунь, дослідниця української мемуаристики в Галичині кінця ХІХ — початку ХХ століття, твердить, що на означення терміна «подорожня література» «у Галичині побутували терміни-синоніми «описи подорожей», «подорожничі описи» тощо», але «західноукраїнський її феномен не був об'єктом цілісного аналізу» [9, с. 326]. Дефініція «мандрівна література» є ідентичною за змістом до дефініцій, котрі трапляються у працях різних науковців: «література подорожей», «література подорожі», «подорожня література», «подорожнє письменство», «подорожні твори», «література мандрів».

І. Франко — один із тих, хто першим намагався аналізувати подібні твори своїх сучасників, формулювати правила для автора, який веде «описи подорожей». На його думку, письменник повинен «не тільки передумати те, що він бачив, але й рушити мізком на стільки, щоб уформував собі словами передумане» [10, с. 113]. Тобто автор повинен не тільки передавати факти, а через творчі пошуки белетризувати оповідь.

Пише критик про таких мандрівників, які «не бачили нічогосінько», «мали в душі такий великий запас рутенщини і шабльоновости, що чужина не могла зробити на них ніякісінького впливу». Як приклад, наводить подорожні записки М. Подолинського «Подорожі по Італії»¹ і критикує: «Автор, хоч сам був і бачив, так щільно держався Бедекера!»² [10, с. 113]. Тобто опис подорожі має бути не тільки фіксацією маршруту чи згадкою про відомі місця, це повинні бути захо-

¹ Подолинський Михайло Васильович (1844–1894) — український галицький громадський діяч, журналіст, літературний критик і педагог, автор шкільних підручників. Співзасновник і голова (1868–1869) студентського товариства «Січ» у Відні. Співробітник народовських часописів «Правда», «Діло», «Зоря». Автор перекладів із європейських літератур, подорожніх записок.

² Бедкер — назва поширеного путівника по різних країнах для туристів німецькою та іншими мовами. Від прізвища німецького книговидавця К. Бедекера.

пливі розповіді, які висвітлюватимуть естетично важливі факти. Щоб подорож не залишилася тільки подорожжю, автор має створити мандрівну художню дійсність, що матиме вплив на уяву читачів.

Іншої думки І. Франко про подорожні нотатки українського громадського діяча, адмірала флоту Австро-Угорщини, австрійського військового лікаря Ярослава Окуневського «Листи з чужини: літературно-художнє видання»¹, які «займають почесне місце в нашій небогатій туристичній літературі» [10, с. 113], виконують найважливішу свою функцію — підсилюють національні почуття. Це видання, до речі, було перевидане у Київському видавництві «Темпора» 2009 року. «Автор, мандруючи світом, споглядаючи картини життя далеких країн, знайомиться з їхньою культурою та світоглядом і водночас — відчуває нерозривний зв'язок із батьківщиною, бо через пізнання інших народів доходить до глибшого розуміння менталітету українців. «Листи з чужини» демонструють спостережливість автора, його вміння помічати деталі, дотепно, яскраво і з гумором описувати життєві ситуації. Книга розрахована на широке коло читачів», — написано в анотації до книги під рубрикою «Топ-книги, які варто прочитати» розміщеної на сайті «Україна Incognita», що є веб-проектом щоденної всеукраїнської газети «День»².

Таким чином, згадуючи в одній літературно-критичній праці декількох письменників-мандрівників і порівнюючи їхні стильові манери письма в описах подорожей, І. Франко дає зрозуміти, що в мандрівній літературі в аналізований період відбуваються процеси трансформації, активно закріплюються риси художньо-документального твору: суб'єктивність, сюжетність, ускладнення композиції.

«Не диво, що описи подорожей належать до найстарших пам'яток, які полишили нам людське письменство» [11, с. 371]. Найстарші пам'ятки мандрівної літератури збереглися в староегипетській літературі, де «...дійсність перемішано з фантазією і міфами» [11, с. 372]. До такого висновку дійшов дослідник, простудіювавши «Народні казки стародавнього Єгипту», які були видані в Парижі 1889 року з передмовою французького египтолога Гастона Каміль Шарль Масперо «...Подорож одного втікача по краях, суміжних з Єгиптом, і подорож одного моряка сягають XII династії, значить поважного віку коло 2 000 літ перед Христом» [11, с. 372].

Доводить І. Франко тезу про те, що література Стародавнього Єгипту вплинула на розвиток давньогрецької та арабської літератур. Найкраще, звичайно, це можна було довести, коли проаналізувати мандрівну літературу і трансформацію мотиву подорожі. «Описи подорожей, перетворених в міфічно-героїчні легенди, стрічаємо ... на досвітках грецького національного розвитку» [11, с. 371]. «Дивоглядні епізоди і появи» [11, с. 372], такі як: грифи, одноокі арімаспи, дивогляди, стернофтальми (люди з лицем на грудях) зустрічаються в «Одісеї» Гомера та під час подорожі Ясона і його аргонавтів. Також описує їх у поемі, яку греки називають «Арімаспейською» під час своєї подорожі і поет Арістеаса (Арістея) із Проконне-

¹ Окуневський Ярослав (1860–1929), громадський діяч і письменник родом із Буковини, лікар-адмірал австр. воєнно-морської флотії, за ЗУНР творець і керівник Укр. Санітарної Місії у Відні; після визвольних змагань був лікарем у Городенці (Галичина). Автор спогадів у «Ділі»: «Чорногора і Чорногорці» (1885) і окремо «Листи з чужини» (ч. I. — 1898. — ч. II. — 1902) й ін.

² Україна Incognita [Електронний ресурс] // газета «День». — Режим доступу до ресурсу: <http://incognita.day.kiev.ua/topbooks>.

зу. Такі «фантастичні видумки» були «натуральними прикрасами міфічно-легендової канви» [11, с. 372].

Користуючись працею румунського філолога, дослідника давньосхідного регіону Лазара Сенеана, яка вийшла в Бухаресті 1895 року, І. Франко твердить, що через 240 років «Геродот переніс багато казок і легенд на тло дійсної історії, зібравши їх у своїх подорожах по старих культурних центрах Африки й Азії» [11, с. 372]. «Піфеас із Массілії, сучасник Александра Македонського, один із найстарших дослідників північної Європи» теж «обік дуже цінних звісток про незвісні досі краї» уводив ще і «фантастичні деталі» [11, с. 372]. Отож, трансформацію мотиву подорожі І. Франко з'ясовує й на основі аналізу історій про славні війни і походи Александра Македонського, які стали джерелом для мандрівної літератури в різних країнах світу. Історії про подорожі А. Македонського протягом століть «розгалузилися так, що являють із себе немов густий ліс» і мотиви подорожей «починають жити окремим життям, робляться основою нових повістей, з новими героями». «У Франції таким героєм робиться натурально Карло Великий, якому придумують похід до Палестини. В Німеччині в XII в. таким героєм робиться князь Ернст» [11, с. 378]. В Арабії таку саму роль відіграють купці Сіндбад (зі збірки «Тисяча ночей і одна») і Абульфауаріс (зі збірки «Тисяча днів і один») [11, с. 378].

Прослідковує дослідник генезу становлення подорожі як літературного прийому, як способу компоновання сюжету епічного твору: «Та коли простий народ і малокультурні уми шукали в таких далеких подорожах і походах тільки диковин та монстрів, то для високоосвічених письменників, філософів та політиків се були рами, в які вони могли вміщувати свої ідеальні конструкції кращих держав і суспільностей. Таким робом, обік опису подорожі з фантастичними пригодами і диковинами, розвивається т. зв. суспільно-політична утопія, себто опис якогось далекого, фантастичного краю з ідеальним громадським і державним устроєм. Почин до компоновання таких утопій дав іще Платон, ... в своїх діалогах «Тимей» і «Критіас» (недокінчений)» [11, с. 375]. Тобто більш художній, літературний підхід І. Франко вбачає у будівництві сюжету за зразком опису подорожі.

Р. Козлов, який досліджував часпросторові концепти мислення Франка-літературознавця, пояснює це так: «Композиція роману-подорожі є досить вільною та важко піддається жанровому визначенню, тому й уходить частково до виразного тематичного таксону “утопія”» [2, с. 289].

У своїй модерній творчості І. Франко теж застосовує мотив подорожі. Г. Сабат у докторській дисертації на тему «Казки Івана Франка як естетико-поетикальна система» аналізує «високомайстерні модерні колоритні» казки-“вандрівки”, у яких «мандрівний мотив стає провідним»: «Вандрівка Русина з Бідою», «Як Русин товкся по тім світі», «Про багача, що їздив біду купувати», «Як пан собі біди шукав». В цих казках «сюжетним подієвим ядром є подорож (за діалектним позначенням І. Франка — “вандрівка”)» і набуває «особливої ваги образ мандрівного героя» [5].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сьогодні, у XXI столітті, активно відбуваються експерименти з мандрівною літературою (змінюється роль автора у діалозі з читачем, відбувається трансформація тексту в телевізійний проєкт і т. д.), тому потрібно досягнути історію розвитку цієї літератури, щоб зрозуміти

міти, як розвивається сучасна новітня українська. У цій статті на прикладі малодосліджених граней творчої спадщини І. Франка ми спробували зрозуміти цей процес, який пов'язує минуле, сучасне і майбутнє, тому що специфічне сучасне мислення людей все ж таки є асоціативним з давньою традицією.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Камінський А. З подорожі по Європі. Швайцарія / А. Камінський // Літературно-науковий вісник. — Львів, 1901. — Т. 13. — Кн. 2. — С. 113–120.
2. Козлов Р. Часопросторові концепти мислення Франка-літературознавця / Р. Козлов // Теоретична і дидактична філологія. — Вип. 11. — 2012. — С. 279–293.
3. Луцький Я. І. Франко — краєзнавець і мандрівник [Електронний ресурс] / Я. Луцький // Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека ім. І. Франка — Режим доступу: <http://lib.if.ua/franko/1325681123.html>
4. Полежаєв Ю. Г. Розвиток просвітницької тревел-журналістики в Україні (середина XIX — початок XX століття) [Електронний ресурс] / Ю.Г. Полежаєв // Держава та регіони. Сер.: Гуманітарні науки. — 2012. — № 4. — С. 106–110. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drgn_2012_4_20
5. Сабат Г.П. Казки Івана Франка як естетико-поетикальна система : дис. докт. філ. наук : 10.01.06 теорія літератури, 10.01.01 українська література / Сабат Г. П. — Дрогобич, 2009. — 389 с.
6. Юферева О. В. Поетична подорож XIX століття: особливості синтетичної організації жанру / О.В. Юферева // Філологічні трактати: Суми : В-во СумДУ, Харків: В-во ХНУ ім. Н. В. Каразіна, 2009. — Т. 1 (№ 3–4). — С. 48–54.
7. Юферева Е. В. Структурные особенности поэтических путешествий / Е.В. Юферева // Література в контексті культури: зб. наук. пр. / Дніпропетр, нац. ун-т ім. О. Гончара. — Дніпропетровськ Вид-во ДНУ, 2008. — Вип. 18. — С. 307–315.
<http://www.info-library.com.ua/books-book-194.html>
8. Юферева Е.В. Фрагментарность как жанроформирующий признак поэтического путешествия / Е.В. Юферева // Вісник Запорізького національного університету. Серія : Філологічні науки. — Запоріжжя: ДВНЗ «Запорізький національний університет», 2009. — № 2. — С. 116–122.
9. Федунь М.Р. Подорожні твори Олени Кисілевської в контексті західноукраїнської мемуаристики: поетологічні особливості // Мова і культура (Науковий журнал). — К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. — Вип. 14. — Т. III (149). — С. 326–332.
10. Франко І. Рекомендаційний лист // Літературно-науковий вісник. — Львів, 1901. — Т. 13. — Кн. 2. — С. 113.
11. Франко І. Студії на полі Карпаторуського письменства XVII–XVIII вв. Піп Іван, половець Іван Смера і відкриття Тибету / І. Я. Франко // Зібрання творів у 50-ти томах. — К.: Наукова думка, 1981. — Т. 32. — С. 371–427.